

Maj 2018

J.nr. 20185100066

KUI

Til beskæftigelsesministeren

Anbefalinger fra arbejdsgruppen om asbest

Indholdsfortegnelse:

Kapitel 1. Kommissorium og baggrund

Kapitel 2. Arbejdsgruppens sammensætning og møderækken

Kapitel 3. Kort om asbest som arbejdsmiljøproblem i Danmark

Kapitel 4. anbefalingerne

4.1. Styrkelse af forundersøgelserne i byggeriet - forslag til initiativer

4.2. Klarhed om roller og pligter - forslag til initiativer

4.3. Fælles kommunikationsindsats om asbest - forslag til initiativer

4.4. Øvrige forslag til initiativer

Bilag:

- a. Kommissorium
- b. Oversigt over forslag
- c. Vidensoverblik om asbest
- d. Regler og fakta om asbest

Kapitel 1. Kommissorium og baggrund

I foråret 2017 besluttede beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen at nedsætte en arbejdsgruppe om asbest med arbejdsmarkedets parter, som skulle afdække behovet for nye initiativer om asbest på arbejdsmiljøområdet.

Formålet med arbejdsgruppens arbejde var at afdække og drøfte mulige initiativer på asbestområdet, der kunne medvirke til, at antallet af beskæftigede, der udsættes for asbest, på sigt vil falde.

Baggrunden var en række møder mellem ministeren, Socialdemokratiet, Enhedslisten og lønmodtagerorganisationerne om asbest samt et ønske om at begrænse antallet af ansatte, der bliver udsat for asbest i Danmark.

Arbejdsgruppens arbejde blev rammesat i et kommissorium, jf. bilag a. En forudsætning for arbejdet i arbejdsgruppen var, at nye initiativer på asbestområdet, som arbejdsgruppen foreslog, skulle være omkostningsneutrale i forhold til såvel administrative byrder for virksomhederne som omkostninger for det offentlige, med mindre der kunne opnås enighed mellem parterne om andet. En anden forudsætning var, at initiativerne skulle holde sig inden for Beskæftigelsesministeriets ressortområde.

Som resultat af arbejdsgruppens arbejde, skulle gruppen i første kvartal af 2018 levere et katalog med fælles anbefalinger til beskæftigelsesministeren.

Med dette katalog afleverer arbejdsgruppen om asbest i enighed 20 anbefalinger til ministeren. Flere af anbefalingerne forudsætter finansiering for at kunne gennemføres, hvorfor der også har pågået drøftelser i Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg om bl.a. økonomi og prioritering af de forslag, der skal gennemføres i Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg. Kataloget indeholder anbefalinger, der forudsætter ekstern finansiering fra f.eks. fonde eller lignende, hvis de skal realiseres. Det er konkret angivet i kataloget, hvis en anbefaling kræver ekstern finansiering.

Arbejdsgruppens anbefalinger holder sig inden for rammerne i asbestdirektivet og dansk implementering.

Som bilag b til kataloget er til orientering en samlet oversigt over de forslag, som er kommet fra arbejdsgruppen i forløbet. De 20 anbefalinger, som arbejdsgruppen afleverer i enighed, indgår helt eller delvist i denne samlede oversigt.

Kapitel 2. Arbejdsgruppens sammensætning og møderækken

Arbejdsgruppen blev sammensat med repræsentanter fra arbejdsgiversiden, repræsentanter fra lønmodtagersiden, en repræsentant for Bygherreforeningen, en fælles repræsentant for Danske Arkitektvirksomheder og Foreningen af Rådgivende Ingeniører samt repræsentanter for Arbejdstilsynet.

Fra arbejdsgiversiden har følgende deltaget i arbejdsgruppens arbejde:

- Jens Skovgaard Lauritsen, Dansk Arbejdsgiverforening
- Mette Møller Nielsen, Dansk Byggeri
- Søren Eggert Beck, Dansk Byggeri
- Charlotte Kettelsen, Tekniq.

Fra lønmodtagersiden har følgende deltaget i arbejdsgruppens arbejde:

- Ulrik Spannow, Bygge- Anlægs- og Trækartellet
- Søren Schytte, Blik- og Rørarbejderforbundet
- Flemming Hansen, 3F.

Fra Bygherreforeningen har Hanne Ullum deltaget og fra Danske Arkitektvirksomheder og Foreningen af Rådgivende Ingeniører har Lisbeth Odsbjerg deltaget i arbejdsgruppens arbejde.

Fra Arbejdstilsynet har følgende deltaget i arbejdsgruppens arbejde:

- Thomas Hjortenberg
- Katrine Krone
- Kell Guldager Petersen
- Birgitte Lund
- Sonja Mikkelsen
- Birgit Højgaard Pedersen.

Der har været afholdt i alt seks møder i arbejdsgruppen. Første møde blev afholdt den 19. juni 2017. Andet møde blev afholdt den 23. september 2017. Tredje møde blev afholdt den 17. november 2017. Fjerde møde blev afholdt den 10. januar 2018, femte møde blev afholdt den 25. januar 2018, og det sidste møde blev afholdt den 22. marts 2018.

På møderne har der bl.a. været oplæg fra Lars Vedsmand, COWI, om hhv. forundersøgelser og sporadisk udsættelse for asbest samt Øjvind Omland fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Aalborg om aktuel asbesteksponering som helbredsproblem.

Kapitel 3. Asbest som arbejdsmiljøproblem i Danmark

Det er over 30 år siden, at asbest blev forbudt i Danmark. Alligevel findes asbest stadig i ældre bygninger.

Ansatte i bygge- og anlægsbranchen kan fortsat blive udsat for asbest i forbindelse med såvel nedrivning som renoveringsopgaver, men også gennem sporadisk udsættelse i den ældre del af bygningsmassen. Der er derfor behov for fortsat at have fokus på faren fra asbest i bygge- og anlægsbranchen og på, hvor i byggeriet asbest kan findes.

Byggeriets organisationer er enige om at fremme sundhed og sikkerhed i byggeriet og er derfor enige om at arbejde for, at stadig færre risikerer udsættelse for asbest, så sygdom grundet asbestudsættelse forebygges. Byggeriets parter ønsker at fremme, at den ældre bygningsmasse i Danmark bliver fri for asbest på sigt.

Arbejdsgruppens i alt 20 anbefalinger er bygget op over fire temaer, som har været drøftet i arbejdsgruppen. Temaerne er:

- Styrkelse af forundersøgelser i byggeriet.
- Klarhed om roller og pligter.
- Fælles kommunikationsindsats om asbest.
- Øvrige forslag.

Nogle af anbefalingerne handler om, at der skal udarbejdes nyt eller revideres eksisterende materialer, mens andre anbefalinger handler om den efterfølgende formidling. Formidlingen vil ske i takt med, at de nye materialer m.v. bliver færdige, og planlægningen af formidlings- og kommunikationsindsatsen iværksættes derfor først, når materialerne er ved at være færdiggjort. Planlægningen vil ske i samarbejde med Arbejdstilsynet.

Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg og Arbejdstilsynet deltager aktivt i udmøntning af anbefalingerne, og Branchefællesskabet for Bygge & Anlæg påtænker at disponere ressourcer til at udvikle informations- og vejledningsmateriale om asbest og til formidling om asbest.

Bidrag fra andre aktører har også betydning for mulighederne for at udmønte anbefalingerne. Organisationerne påtænker at søge om støtte fra bl.a. fonde med tilknytning til byggeri og arbejdsmiljø i forbindelse med kommunikation af viden om asbest til byggeriets aktører og indhentning af viden om asbestholdige materials levetid. Endvidere vil eventuel støtte fra Arbejdstilsynet kunne åbne for ny viden om asbestudsættelse og grundlaget for at vælge mellem at sanere eller indkapsle asbest.

Nogle anbefalinger vil kunne sættes i værk umiddelbart, mens andre vil blive gennemført senere, afhængigt af hvornår der kan tilvejebringes økonomi til det.

Arbejdstilsynet vil løbende følge udviklingen i implementeringen af de anbefalinger, som ministeren igangsætter på baggrund af afrapporteringen, og indkalde parterne til en statusdrøftelse efter behov.

Kapitel 4. anbefalingerne

4.1. Styrkelse af forundersøgelserne i byggeriet

4.1.1. Ny branchevejledning om forundersøgelser om asbest

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg udarbejder en vejledning om forundersøgelser i forbindelse med asbest.

- Vejledningen beskriver gældende regler om forundersøgelser og angiver retningslinjer for, hvordan forundersøgelser foretages. Herudover skal vejledningen indeholde gode eksempler på forundersøgelser og anbefalinger om god praksis ved prøvetagning. Vejledningen skal pege på, hvordan forundersøgelser kan afdække såvel synlig som skjult asbest.
- I vejledningen skal indgå et budskab om vigtigheden af at viderefordre resultater af forundersøgelse i byggeprocessen, samt hvordan dette kan gøres.

Vejledningen er selvstændig eller integreres i eksisterende materiale fra Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg, herunder asbesthuset.dk og de vejledninger om asbest, der allerede er udarbejdet af Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg.

4.1.2. Arbejdstilsynet tilpasser relevante AT-vejledninger, asbestguiden og Arbejdstilsynets hjemmeside i øvrigt ift. forundersøgelser

Arbejdsgruppen anbefaler i forlængelse af ovenstående anbefaling, at Arbejdstilsynet gennemgår og tilpasser relevante AT-vejledninger, asbestguiden og Arbejdstilsynets hjemmeside i øvrigt under hhv. asbest og bygge- og anlæg, så reglerne om forundersøgelser, herunder de forskellige aktørers pligter ift. arbejdsmiljøreglerne i byggeprocessen, tydeliggøres. Det anbefales, at følgende beskrives yderligere:

- De forskellige aktørers pligter i forbindelse med identificering af asbest.
- Reglerne om forundersøgelser.
- Reglerne om bygherrens medvirkeransvar, se også anbefaling 4.2.1. om serviceeftersyn af udvalgte regler i asbestbekendtgørelsen.
- Beskrivelse af hvilke krav, der gælder, når der kun er én arbejdsgiver på byggepladsen.

4.2. Klarhed om roller og pligter

4.2.1. Serviceeftersyn af udvalgte regler i asbestbekendtgørelsen

Parterne er enige om, at det i dag i visse bestemmelser i asbestbekendtgørelsen kan være svært at se, hvem der er pligtssubjektet, da nogle af asbestbekendtgørelsens bestemmelser gælder for *enhver*, der skal udføre et arbejde med asbest, herunder den selvstændige, mens nogle af bestemmelserne alene gælder for *arbejdsgiveren med ansatte*.

Parterne er endvidere enige om, at bekendtgørelsen bærer præg af at være en sammenskrivning af to tidligere bekendtgørelser; bekendtgørelse om asbest og bekendtgørelse om registrering af asbest, samtidigt med at bekendtgørelse om asbest implementerer asbestdirektivet.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at der gennemføres et servicetjek af udvalgte regler i asbestbekendtgørelsen med henblik på, at der skabes mere klarhed i reglerne og dertil en mere klar struktur med henblik på at sikre bedre beskyttelse af de ansatte.

Samtidigt anbefaler arbejdsgruppen, at relevant vejledning på området styrkes, f.eks. i forhold til bedre forklaring af det ansvar bygherrer har om at medvirke til, at arbejdsgiverne kan overholde arbejdsmiljøreglerne.

Medvirkeransvaret handler om at sikre en klar ansvarsfordeling mellem bygherrer og arbejdsgivere, således at der ikke er tvivl om, at det er arbejdsgiveren, der har hovedansvaret for arbejdets forsvarlige planlægning, tilrettelæggelse og udførelse, mens bygherren har ansvaret for koordinering i forhold til sikkerhed og sundhed, og herunder i forhold til fællesforanstaltninger på byggepladsen.

Medvirkeransvaret angår alle bygherrer, herunder også private boligejere, der agerer som bygherrer på bolig til eget brug. Medvirkeransvaret gælder også, når der kun er én arbejdsgiver på pladsen. Det vil sige, at hvis den private bygherre har viden om f.eks. asbest i bygningen, skal han videregive det til arbejdsgiveren, også selvom der kun er én arbejdsgiver.

Arbejdsgruppen anbefaler, at følgende bestemmelser i asbestbekendtgørelsen indgår i servicetjekket:

- **Konsekvensændring af § 1, stk. 3**, så det tydeligt fremgår af reglerne, at § 24 – som oprindeligt tiltænkt – også skal gælde lovens udvidede område, hvilket ikke er tilfældet i dag. Det betyder, at § 24 som langt de fleste bestemmelser i asbestbekendtgørelsen også gælder for selvstændige.

- **§ 3, stk. 2:** Det er umiddelbart vurderingen, at der er meget få artikler (tekniske hjælpemidler) tilbage med asbest. Med henblik på yderligere at gøre brug af potentialet i REACH for at begrænse markedsføring henholdsvis anvendelse af asbestholdige tekniske hjælpemidler afdækker Arbejdstilsynet, om undtagelsen for tekniske hjælpemidler med asbest kan ophæves eller i hvilket omfang, den kan indskrænkes.

Arbejdsgruppen om asbest er enig om, at reglerne på området med fordel kan gøres mere klare og peger på, at der bør skabes en mere logisk struktur og opbygning i bestemmelserne for at tydeliggøre hierarkiet/logikken i reglerne. Dette kan evt. ske ved at sammenskrive nogle af bestemmelserne i kapitel 6 om registrering og kapitel 7 om nedrivnings-, reparations- og vedligeholdelsesarbejde. Arbejdsgruppen anbefaler i den forbindelse, at følgende bliver en del af servicetjekket:

- **§ 23:** Det fremgår af AT-vejledningen om asbest, at bestemmelsen gælder for arbejdsgivere, der ejer eller bruger en bygning. Dette fremgår imidlertid ikke klart af § 23. Det afdækkes derfor, om det kan præciseres i § 23, hvilke arbejdsgivere, der er omfattet af pligten til at registrere asbestholdige materialer, som er beskadigede, eller som i øvrigt indebærer risiko for udsættelse for asbest.
- **§ 24:** Bestemmelsen skal gælde for enhver, der skal udføre et arbejde med asbest. Det afdækkes, hvordan det kan præciseres, hvem der er omfattet af pligten til at registrere, hvor der er anvendt asbest eller asbestholdigt materiale, inden reparation, vedligeholdelse, installation eller lignende bygningsmæssige foranstaltninger påbegyndes.
- Det undersøges samtidigt, hvordan formuleringen af § 24 om registrering kan tænkes sammen med formuleringen i § 29. Det tydeliggøres i reglerne, at undersøgelsespligten i § 29 gælder for såvel indvendigt som udvendigt asbestarbejde, sådan at det er tydeligt formidlet i reglerne, at der ift. udvendigt asbestarbejde er en pligt til at undersøge, om der er asbestholdige materialer.

Det skal i den forbindelse også afdækkes, om det kan præciseres, hvem der er omfattet af pligten til - inden et nedrivnings- eller vedligeholdelsesarbejde påbegyndes - at fastslå hvilke materialer, der kan formodes at indeholde asbest, eventuelt ved at indhente oplysninger hos ejerne.

- **§ 26:** Forholdet mellem registreringsbestemmelserne i asbestbekendtgørelsen og reglerne om kemisk APV i bekendtgørelsen om arbejde med stoffer og materialer analyseres nærmere. Baggrunden for analysen er, at udarbejdelsen af den lovpligtige kemiske APV ikke indeholder krav til egentlig registrering af konkret forekomst af asbest; kemisk APV handler om at sikre, at risikoen for udsættelse fra asbest fra f.eks. beskadigede indkapslinger identificeres og håndteres, mens asbestbekendtgørelsen stiller krav om egentlig registrering. Hertil kommer, at der i byggepladsbekendtgørelsens § 7, stk. 2, er krav om, at arbejdsgiveren skal udarbejde en skriftlig vurdering om arbejdets udførelse ved særligt farligt arbejde. Det gælder f.eks. asbest. Det vurderes, om det er hensigtsmæssigt, at § 24 omfattes af § 26.

Endelig anbefaler arbejdsgruppen, at ordet ”forundersøgelse” indføres i bygherrebekendtgørelsens § 11, når bekendtgørelsen revideres næste gang.

4.2.2. Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg præciserer relevante vejledninger, så risiko for udsættelse for asbest tydeliggøres

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg præciserer i asbesthuset.dk og i øvrige vejledninger om asbest, hvornår der er risiko for udsættelse, f.eks. ved mindre serviceopgaver, fjernelse af asbest og renoivering af ældre bygninger uden gode forundersøgelser og forebyggende foranstaltninger, herunder ved arbejde på lofter og mangelfuld rengøring.

Oplysningerne integreres i eksisterende materialer f.eks. på hjemmesiderne asbesthuset.dk og på byggeproces.dk.

4.2.3. Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg udarbejder kort vejledning om asbest til hurtigt print

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & anlæg udarbejder kort vejledning (om, hvad arbejdsgiver og ansatte gør, når de uforvarende støder på asbest). Vejledningen skal kunne tilgås let og være til hurtigt print.

4.2.4. Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg laver procesdiagram om at dele viden om asbest i værdikæden

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg udarbejder et procesdiagram til at illustrere de forskellige aktørers pligter vedrørende opbygning af viden om forekomst af asbest i byggeprojektet, og der anføres budskaber om vigtigheden af at videregive og efterspørge viden om asbest.

Arbejdet synkroniseres med Arbejdstilsynets tilsvarende arbejde.

4.2.5. Arbejdstilsynet præciserer relevante vejledninger og øvrige materialer, så risiko for udsættelse for asbest tydeliggøres

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejdstilsynet præciserer i relevante vejledninger om asbest, hvornår der er risiko for udsættelse, f.eks. ved mindre serviceopgaver, fjernelse af asbest og renovering af ældre bygninger uden gode forundersøgelser og forebyggende foranstaltninger, herunder ved arbejde på lofter og mangelfuld rengøring.

Oplysningerne integreres i eksisterende materialer samt f.eks. på Arbejdstilsynets hjemmeside.

4.2.6. Arbejdstilsynet beskriver roller og pligter i byggeprocessen på temasiden om asbest

Arbejdsgruppen anbefaler, Arbejdstilsynet udbygger sin temaside om asbest ift. roller i byggeriet, pligter og håndtering af mistanke om asbest.

Arbejdet synkroniseres med Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlægs tilsvarende arbejde.

4.2.7. Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg samler alle relevante materialer om asbest i Asbesthuset.dk

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg for at skabe overblik over væsentlige materialer om asbest laver en samling af alle vigtige links vedrørende asbest i Asbesthuset.dk (både ift. arbejdsmiljø, sundhed og affald). Arbejdsgruppen anbefaler det samme for Arbejdstilsynet.

Anbefalingen handler om, at det skal være nemt og hurtigt at kunne tilegne sig den nødvendige viden om asbest, og at Asbesthuset.dk og Arbejdstilsynets hjemmeside skal være indgange.

4.2.8. Arbejdstilsynet samler alle relevante materialer om asbest på Arbejdstilsynets hjemmeside

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejdstilsynet ligesom Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg laver en samling af alle vigtige links vedrørende asbest på Arbejdstilsynets hjemmeside (både ift. arbejdsmiljø, sundhed og affald).

Anbefalingen handler om, at det skal være nemt og hurtigt at kunne tilegne sig den nødvendige viden om asbest, og at Asbesthuset.dk og Arbejdstilsynets hjemmeside skal være indgangen.

4.2.9. Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg gennemgår og justerer alle relevante vejledninger om asbest, så de bliver lettere at forstå

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for Bygge- og Anlæg gennemgår og justerer alle relevante vejledninger, hvor der står noget om asbest, så de gøres så lette som muligt at forstå.

Begrundelsen er, at mange i byggeriet har svært ved at tilegne sig information fra dokumenter med megen tekst. Klar kommunikation styrker målgruppens mulighed for at sikre den nødvendige beskyttelse mod udsættelse for asbest.

Arbejdet synkroniseres med Arbejdstilsynets tilsvarende arbejde.

4.2.10. Arbejdstilsynet gennemgår og justerer alle relevante vejledninger om asbest, så de bliver lettere at forstå

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejdstilsynet gennemgår og justerer alle relevante vejledninger, hvor det står noget om asbest, så de gøres så lette som muligt at forstå.

Begrundelsen er, at mange i byggeriet har svært ved at tilegne sig information fra dokumenter med megen tekst. Klar kommunikation styrker målgruppens mulighed for at sikre den nødvendige beskyttelse mod udsættelse for asbest.

Arbejdet synkroniseres med Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlægs tilsvarende arbejde.

4.2.11. Undersøgelse af og information om sanering kontra indkapsling af asbest

Arbejdsgruppen anbefaler, at der udarbejdes informationsmateriale om de fordele, der kan være ved at fjerne asbest fremfor at indkapsle det. Materialet kan evt. være i form af et faktaark/en vejledning. Parterne afklarer snarest, hvor anbefalingen bedst forankres, herunder anbefalingens tidsperspektiv, og drøfter i den forbindelse koblingen til kommunikationsindsatsen rettet mod større og mindre bygherrer. I faktaarket/vejledningen kan indgå, at der bl.a. kan være følgende fordele ved at fjerne kontra indkapsle identificeret asbest:

- At begrænse risiko for spredning af asbest efter indkapsling.

- At kunne dokumentere i markedsføringsøjemed ved udlejning eller salg af ejendomme, at brugere/ejere ikke risikerer asbestudsættelse.
- At sikre sig mod (uventede) udgifter til asbestsanering ved fremtidige reparations- og vedligeholdelsesarbejder.
- At sikre sig mod krav fra lejere om kompensation eller lignende, hvis der skal ske indgreb eller vedligeholdelse i asbestholdige bygningsdele som uforudset kan medføre midlertidige fraflytning eller indskrænket brug af bygningen i en periode.

Faktaarket/vejledningen kan indeholde konkrete cases med økonomioverslag på sanering kontra indkapsling.

Informationen kommunikerer ud f.eks. i forbindelse med kommunikationsindsatsen i de øvrige forslag, der er rettet mod bygherrer i arbejdsgruppens anbefalinger.

4.2.12. Nedsættelse af den danske grænseværdi for asbest

Tre europæiske lande, Tyskland, Frankrig og Holland har fastsat en lavere grænseværdi for asbest end asbestdirektivet.

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejdstilsynet går i dialog med Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) med henblik på, at NFA foretager en nærmere vurdering af det dokumentationsgrundlag, der har dannet baggrund for nedsættelse af grænseværdien for asbest i hhv. Tyskland, Frankrig og Holland.

I vurderingen skal indgå de erfaringer, der er fra de tre lande efter nedsættelsen, herunder om muligt betydningen for arbejdsmiljøet. NFA skal om muligt vurdere den forventede betydning af en nedsættelse af grænseværdien i forhold til udsættelsen på de danske arbejdspladser.

Grænseværdien for asbest i Danmark svarer til den grænseværdi, der er fastsat i direktiv 2009/148/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejde at være udsat for asbest.

Det fremgår af Kommissionens opfølgning på evalueringen af asbestdirektivet, at der er tilgængelig viden, der kan understøtte, at man overvejer nedsættelsen af EU-grænseværdien, men at det bør undersøges nærmere i SCOEL.

Hvis NFA vurderer, at der er et tilstrækkeligt grundlag for at nedsætte grænseværdien, anbefaler arbejdsgruppen, at Arbejdstilsynet iværksætter en proces om nedsættelse af det videnskabelige kvalitetsudvalg.

4.3. Fælles kommunikationsindsats

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg og Arbejdstilsynet gennemfører en formidlings- og kommunikationsindsats. Indsatsen bliver gennemført som en koordineret indsats efter initiativ 7-modellen.

4.3.1. Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg iværksætter på baggrund af de nye materialer en formidlings- og kommunikationsindsats om asbest

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg i årene 2019, 2020 og 2021 gennemfører en strategisk formidlings- og kommunikationsindsats om asbest, hvor bl.a. de nye materialer kommunikerer ud i branchen gennem Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg og organisationernes egne kanaler.

Indsatsen består af to dele, dels en formidlingsindsats, som Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg afsætter ressourcer til, og dels en større kommunikationsindsats, som vil blive gennemført såfremt ressourcerne kan tilvejebringes ved supplerende, ekstern finansiering fra f.eks. fonde.

Formidlingsindsats rettet mod virksomheder og ansatte i branchen

For at sikre, at viden om asbest og forebyggelse spredes til flere i branchen, vil Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg gennemføre en formidlingsindsats. Indsatsen formidler viden om asbest og forebyggelse samt instruktion og oplyser om relevante materialer om asbest.

Formidlingen fra Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg målrettes de enkelte aktører, unge samt erhvervsuddannelser og sker via Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlægs hjemmesider og nyhedsbreve. Organisationerne i byggeriet deltager i formidlingen ved at informere om asbest i artikler i branchefagblade og i forbindelse med uddannelsesaktiviteter, møder m.v.

Arbejdsgruppen anbefaler, at Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg og Arbejdstilsynet fortsat koordinerer indsatsen på asbest i regi af initiativ 7, men også at dette udbygges til løbende dialog i perioden om muligheder for synkroniseret kommunikation om asbest i forhold til branchen.

Kommunikationsindsats rettet mod byggeriets aktører

Såfremt der kan opnås ressourcer fra fonde eller lignende, vil Byggeriets organisationer igangsætte en mere omfattende strategisk indsats om asbest, der sigter på at komme endnu længere ud med viden om asbest, forebyggelse og handlinger i for-

hold til de enkelte aktører i byggeriet, det vil sige udførende virksomheder, ansatte, herunder unge, små og professionelle bygherrer samt rådgivende og projekterende.

Byggeriets organisationer påtænker at integrere den ekstra kommunikationsindsats om asbest i en samlet indsats om ”fortidens synder” (asbest og andre farlige stoffer og materialer som PCB, klorerede paraffiner, gammel mineraluld, bly og andre metaller, forurenede jord m.v.). Initiativet om fortidens synder knyttes til Branche-fællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg og omfatter både en kommunikationsindsats og udarbejdelse af vejledningsmaterialer fra Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg.

Det anbefales, at indsatsen bliver gennemført som en koordineret indsats mellem Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg og Arbejdstilsynet efter initiativ 7-modellen.

4.3.2. Arbejdstilsynet informerer om de nye materialer om asbest

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejdstilsynet løbende informerer branchen om de nye materialer og resultatet af servicetjekket.

Arbejdstilsynets kommunikationsindsats på asbestområdet koordineres med Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlægs kommunikationsindsats i årene 2019, 2020 og 2021 i regi af initiativ 7 og det fokus, der i forvejen er på asbest, herunder på unge og nystartede ansatte og mestre. Arbejdstilsynet vil støtte op om det vejledningsarbejde, Branchefællesskabet for arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg udfører og vil såvel generelt som på tilsyn henvise til de nye materialer.

4.4. Øvrige forslag

4.4.1. Udvidet samarbejde med miljømyndighederne i sager om overtrædelse af miljølovgivningen

Parterne er enige om at anbefale, at Arbejdstilsynet undersøger, om der findes viden hos miljømyndighederne fra miljøsager om asbest, der kan styrke tilsynsindsatsen. Arbejdstilsynet kan muligvis bruge oplysninger fra miljøsager om ulovlig håndtering af asbestaffald efter miljøreglerne i tilsynsindsatsen f.eks. som en søgsordning i en periode.

Når Arbejdstilsynet har undersøgt mulighederne, tager Arbejdstilsynet efterfølgende en drøftelse med parterne i arbejdsgruppen om, hvorvidt Arbejdstilsynet kan bruge oplysningerne i tilsynsindsatsen.

4.4.2. Etablering af elektronisk platform for registrering af asbestprotokoller

Parterne er enige om, at de nuværende regler om protokolføring er uhensigtsmæssige. Det er i dag den enkelte virksomhed, der selv skal opbevare persondata i 40 år, hvis ansatte har været udsat for asbest. Det giver et sårbart system, ikke mindst ved virksomhedsoverdragelser, vandskader og lign, og giver dertil udfordringer for ansatte, der gennem en årrække er beskæftiget ved mange forskellige virksomheder. Da formålet med registreringen er knyttet til behandling af en eventuel arbejdsskadesag, vil det være mere oplagt med en ordning, hvor registreringen med det samme sker i arbejdsskadesystemet, og her knyttes til den enkelte ansatte.

Parterne anbefaler derfor, at det undersøges, om der kan etableres en elektronisk platform for registrering af asbestprotokoller, f.eks. i EASY eller virk.dk, der gør protokolføring let og effektiv, og samtidig sikrer, at data for den enkelte ansatte er tilgængelige i arbejdsskadesystemet mange år frem.

Arbejdstilsynet går i dialog med AES, som ejer EASY, om mulighederne, herunder økonomien, hvorefter fremdriften drøftes med parterne bag anbefalingen.

4.4.3. Arbejdstilsynets tilsyn med arbejde med asbest

Arbejdstilsynet er en væsentlig aktør i arbejdet med at reducere ansattes udsættelse for asbest.

Arbejdsgruppen lægger derfor vægt på, at Arbejdstilsynet fortsat prioriterer asbestområdet højt ved bl.a. at håndtere anmeldelser og klager hurtigt og sikre effektiv håndhævelse, herunder at strafferammen for overtrædelse af reglerne om asbest udnyttes.

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejdstilsynet i løbet af 2018 udarbejder en redegørelse om tilsynets håndtering af og erfaringer med asbestområdet ved at udfolde det eksisterende notat om Arbejdstilsynets tilsyn med arbejde med asbest med følgende emner:

- En beskrivelse af Arbejdstilsynets generelle reaktionsmuligheder med særligt fokus på de reaktioner, der kan gives på asbestområdet.
- En kvalitativ vurdering af omfanget af anmeldelser og klager vedr. asbest i 2016-2017.
- En kvalitativ vurdering af Arbejdstilsynets reaktioner på asbestområdet i 2016-2017, herunder indstillinger om straf til politiet.
- Om muligt en beskrivelse af politiets praksis i straffesager på asbestområdet.
- En beskrivelse af den typiske bødestørrelse på asbestområdet.
- En beskrivelse af Arbejdstilsynets erfaringer med asbest i forbindelse med det nye bygge-anlægstilsyn.

I redegørelsen skal desuden indgå de kvantitative data, som var en del af beskæftigelsesministerens svar til Folketinget på et samråd om asbest i 2015.

Arbejdsgruppen anbefaler, at redegørelsen opdateres i 2021.

Derudover anbefales det, at parterne – på baggrund af redegørelsen – mødes med Arbejdstilsynet i starten af 2019 for eventuelt at komme med ”forslag til forbedringer eller tiltag i forhold til Arbejdstilsynets tilsyn med asbestarbejde”, jf. kommissoriet for arbejdsgruppen, og for at drøfte om der er data, der vil være vigtige fremadrettet at følge udviklingen på, f.eks. antallet af anmeldelser om asbestarbejde, antallet af klager om asbest, antallet af tilsyn, hvor der gives reaktioner og antallet af anmeldte erhvervs sygdomme - forudsat at dette kan gøres på en nem måde og kan håndteres inden for Arbejdstilsynets bevilling.

4.4.4. Forskning/viden på asbestområdet

Arbejdsgruppen er enig om, at der kan være fordele i at opbygge mere viden på asbestområdet med henblik på at kunne reducere risiko for asbestudsættelse og sikre beskyttelse af de ansatte. Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at der iværksættes forskningsinitiativer inden for to spor:

Spor 1 – Forskningsprojekter under Arbejds miljøforskningsfonden

Fondens formål er at styrke arbejdsmiljøforskningen i Danmark. Fonden støtter forskning og udvikling i arbejdsmiljø for at forbedre arbejdsmiljøet og dermed forebygge, begrænse og afhjælpe udstødelse af personer fra arbejdsmarkedet på grund af arbejdsulykker, arbejdsbetingede lidelser, nedslidning m.v.

Arbejdsgruppen anbefaler, at ministeren retter henvendelse til Arbejds miljøforskningsfonden med henblik på, at et udbud fra fonden kan komme til at sætte fokus på asbest ved at indeholde kriterier om dels viden om effektive forebyggelsesforanstaltninger for ansattes eksponering ved asbestarbejde, dels viden om fordele ved at sanere asbest frem for at indkapsle:

Projekt om viden om asbestudsættelse og forebyggelse

Erfaring fra andre områder har vist, at opdateret viden om risici kan have god spredning og medvirke til effektiv forebyggelse. Ny viden kan give et godt grundlag for både myndighedernes og parternes kommunikation og indsats for at formidle vigtigheden af effektiv forebyggelse, først og fremmest i forbindelse med asbest, men også ved andre støvpåvirkninger.

Arbejdsgruppen anbefaler i den forbindelse, at byggeriets parter går i dialog med relevante forskningsmiljøer, med henblik på at disse formulerer en konkret forskningsansøgning til Arbejds miljøforskningsfonden. Projektet kan afdække betydningen af effektive forebyggelsesforanstaltninger for ansattes eksponering ved asbestarbejde og komme med forslag til valg af gode arbejdsmetoder. Projektforslaget kan indeholde konkrete eksponeringsmålinger ved flere hyppigt forekommende arbejder med forskellige niveauer af beskyttelse.

Teknisk udredning om indkapsling versus sanering

Indkapsling - herunder forsegling - af asbest indebærer en potentiel risiko for, at håndværkere, der senere udfører arbejde ved det indkapslede asbest, bliver udsat for asbest i arbejdsmiljøet. Sikker sanering af asbest er et vigtigt alternativ til indkapsling og vil over tid reducere mængden af asbest i bygningsmassen.

Arbejdsgruppen anbefaler i den forbindelse, at byggeriets parter går i dialog med relevante forskningsmiljøer med henblik på at disse formulerer en konkret forskningsansøgning til Arbejdsmiljøforskningsfonden om et projekt om indkapsling kontra sanering. Projektet vil have til formål at styrke beslutningsgrundlaget for, om der saneres eller indkapsles.

Parterne er enige om, at projektet bør indeholde tre faser:

I første fase indsamles erfaringer med de arbejdsmiljøfaglige overvejelser blandt bygherrer og tilknyttede rådgivere/projekterende, der ligger til grund for beslutning om at sanere eller indkapsle asbest.

I anden fase indsamles kvalitative erfaringer fra bygherrer, der ved renoveringsprojekter har stået over for et valg om indkapsling eller sanering, herunder de overvejelser om økonomi på kort og lang sigt, der har indgået i bygherrens overvejelser.

I tredje fase præsenteres en række cases, der med afsæt i fase et og to adresserer de overvejelser, der er relevante at have med, når der skal træffes beslutning om at sanere eller indkapsle. Det vil være en hoveddel af de beskrevne cases at adressere økonomien knyttet til indkapsling i forhold til sanering, både på kort og på lang sigt.

Spor 2 - Muligt projekt om asbestholdige materialers levetid

Der er behov for yderligere viden om asbestholdige materialers levetid og risikoen for, at asbestfibre frigives til både det ydre og det indre miljø. Vidensbehovet knytter sig primært til udtjente asbesteternit i boligområder. Viden på området vil kunne bruges til at vurdere, hvornår det er hensigtsmæssigt at udskifte de asbestholdige materialer, ud fra hensyn til afgivelse af asbestfibre til arbejdsmiljø og omgivelserne, snarere end materialernes tekniske holdbarhed.

Arbejdsgruppen anbefaler derfor, at parterne undersøger muligheden for et undersøgelsesprojekt, der skal bidrage med viden om asbestholdige materialers levetid og risikoen for frigivelse af asbest fra materialerne. Projektet forudsætter ekstern finansiering, og parterne går i dialog med relevante interessenter med henblik på at realisere anbefalingen.

Projektet vil primært fokusere på udvendig asbest men kan også bidrage til at belyse holdbarheden af indkapsling, der kan være udsat for mekanisk slid gennem årene.